

SADRŽAJ:

- / Kampanja Krik za prirodu
- / Održan četvrti seminar u sklopu projekta Transformacija
- / U Kopačkom ritu održan godišnji seminar čuvara prirode RH
- / Šumske krađe u privatnim šumama

NOVI PRISTUP UPRAVLJANJU ZAŠTIĆENIM I NATURA 2000 PODRUČJIMA

Broj 05 / godina 2017.

Kampanja Krik za prirodu

Direktiva o pticama i direktiva o staništima, također poznate kao *prirodne direktive*, 2015. godine bile su predmetom procesa *Fitness Check* tijekom kojeg je Europska komisija razmatrala njihovu učinkovitost. Nezavisni konzorcij pripremio je studiju s dokazima učinkovitosti propisa, kao sastavnog dijela evaluacije spomenutih direktiva od strane Europske komisije, kako bi procijenio postižu li direktive svoj cilj; očuvanje europske prirode. Analiza se, međutim događala u zabrinjavajućem kontekstu koji je postavio predsjednik Juncker proglašivši namjeru da se direktive „spoje i preispitaju“ kako bi u većoj mjeri bile „business friendly“.

WWF je tada, u suradnji s organizacijama BirdLife Europe, Friends of the Earth i Europski ured za okoliš, pokrenuo kampanju *Krik za prirodu* u kojoj su uz pomoć dvjestotinjak lokalnih nevladinih organizacija diljem Europe potaknuli više od 520000 ljudi na sudjelovanje u javnom savjetovanju Europske komisije i iskazivanje negodovanja Junckerovom idejom. Komisija je time pozvana na očuvanje postojećih propisa te je predloženo da se usmjeri na njihovu kvalitetniju provedbu. Podršku inicijativi za „neotvaranje“ direktiva dalo je devet država Europske unije: Njemačka, Francuska, Španjolska, Italija, Poljska, Slovenija, Rumunjska, Hrvatska i Luksemburg, dakle, države čije stanovništvo zajedno čini oko dvije trećine (63%) ukupnog stanovništva EU-a.

Njima se pismom potpore pridružila i Švicarska, a potom i zastupnici sedam najvećih političkih skupina u Europskom parlamentu koji su poslali pismo povjereniku Europske unije za okoliš, Karmenu Velli, kao i prvom potpredsjedniku Fransu Timmermansu u kojemu su tražili očuvanje direktiva u sadašnjem obliku njihovu kvalitetniju provedbu.

Kako su spomenute direktive već nekoliko desetljeća temelj zaštite europske prirode i ekološke mreže Natura 2000, postoje brojni znanstveni dokazi koji potvrđuju učinkovitost tih propisa i njihov značaj za zaštitu prirode i biološke raznolikosti u Europi. U prosincu 2016. godine, 1061 dan nakon početka *Fitness Checka*, Europska je komisija objavila preliminarne rezultate analize direktiva koji su pokazali kako su najjači europski propisi za zaštitu prirode pravi alat za zaštitu jedinstvene europske prirode.

WWF pozdravlja rezultate kao dodatnu potvrdu učinkovitosti propisa, no potrebna je jača politička volja u njihovoj kvalitetnijoj provedbi i poboljšanje onih propisa koji su štetni za prirodu i za okoliš. Sada imamo dokaz da dobra provedba propisa za zaštitu prirode nije administrativni teret za poduzetnike već upravo suprotno - ona stvara nova radna mjesta i prihode (primjerice, 85 milijardi eura samo u turističkom sektoru). U vrijeme ekonomske krize i velike nezaposlenosti, ograničena sredstva treba ulagati u stvaranje poslova koji proizlaze iz aktivnog očuvanja prirode, a istovremeno je potrebno pružiti pravnu sigurnost investitorima umjesto prakse kojom novac poreznih obveznika trošimo na skupe i duge administrativne procese.

Održan četvrti seminar u sklopu projekta Transformacija

U Karlovcu je 20. ožujka u Hotelu Korana-Srakovčić održan seminar u sklopu projekta *TRANSFORMACIJA – Novi pristup upravljanju zaštićenim i NATURA 2000 područjima*. Seminar je održan u organizaciji Pana, udruge za zaštitu okoliša i prirode te u suradnji s nositeljem projekta, udrugom Zeleni Osijek kao i ostalim partnerima na projektu; udrugom ZEON iz Čakovca, WWF Austria te Pravnim fakultetom u Osijeku.

Nakon uvodnih seminara u Osijeku, Varaždinu i Noskovačkoj Dubravi došao je red i na Karlovac. Tematika se seminara u Karlovcu velikim dijelom odnosila na upravljanje zaštićenim i NATURA 2000 područjima, njihovim mogućim poboljšanjem te usporedbom s upravljanjem u nekim drugim državama u okruženju. U dvama izlaganjima stavljen je i naglasak na upravljanje te održivo iskorištavanje tih zaštićenih područja.

Seminar je započeo uvodnim izlaganjem dr. sc. Dražena Šimleše koji je izradio sociološku analizu za sedam županija u kojima se projekt provodi te analizirao upravljanje zaštićenim i NATURA 2000 područjima u tim županijama. Osvrnuo se na područja koja su zaštićena u tom području, ali i na njihov stupanj zaštite te subjekte koji njima upravljaju. Rasprava se povela tijekom izlaganja teme o županijskim javnim ustanovama za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima, tj. o tome koji je modalitet njihovog upravljanja bolji - je li bolje da su u strukturi županija na čijem prostoru djeluju, pod upravom Ministarstva zaštite okoliša i energetike ili pod HAOP-om (Hrvatskom agencijom za okoliš i prirodu). Argumenti o tome zašto bi javne ustanove trebalo izdvojiti iz županijskog okrilja leže u činjenici prema kojoj javne ustanove često nemaju slobodu samostalnog odlučivanja, nego ovise o trenutnoj političkoj situaciji u županiji. One dobivaju sredstva izravno iz županijskog proračuna te je njihova neovisnost upitna, odnosno moguće je da ovise o trenutnoj političkoj situaciji u županiji. U raspravi smo čuli još jedan prijedlog modela reorganizacije javne ustanove kojim bi se spomenute ustanove iz županijskog modela funkcioniranja mogle okrupnjavati u nekoliko regija te bi kao takve mogle funkcionirati u svojstvu regionalne ispostave, opet pod okriljem nadležnog ministarstva (Ministarstva zaštite okoliša i energetike).

Drugo po redu izlaganje naslovljeno *Zašto UNESCO prekogranični rezervat biosfere?* predstavila je Ivana Korn Varga iz WWF Adrie. U izlaganju je pobliže objašnjen pojam prekograničnog rezervata biosfere te je naglašeno kako je to područje koje dvije ili više zemalja žele zajednički očuvati (prirodu i kulturu) te na njemu razviti socijalnu i gospodarsku komponentu. Države na čijem se području pokušava proglasiti prekogranični rezervat biosfere podnose UNESCO-u prijedlog te ga zatim UNESCO usvaja. Rezervat biosfere vrši tri osnovne funkcije: održava ekosustav, potiče razvoj regionalnih socioekonomskih uvjeta te potiče istraživanje i obrazovanje čime ispunjava i funkcije zaštite, razvoja i logističke podrške. Ideja pri osnivanju ovih područja je "inspiracija pozitivne budućnosti povezivanjem ljudi.

i prirode DANAS!". UNESCO-ov prekogranični rezervat biosfere trenutno se proteže preko pet država (Austriju, Sloveniju, Mađarsku, Hrvatsku i Srbiju) te obuhvaća područje triju rijeka; Mure, Drave i Dunava.

Trenutno se na području prekograničnog rezervata biosfere provode projekti koji za cilj imaju revitalizaciju rijeka i močvarnog staništa. Kostur samog prekograničnog rezervata biosfere čini 12 zaštićenih područja na teritoriju pet država na kojima se rezervat i prostire. Nakana je proširiti i dodatno zaštititi dodatna područja od daljnje degradacije.

Sljedeće izlaganje na temu *Iskustva u upravljanju zaštićenim područjem ZK Slunjčica – primjer dobre prakse* predstavile su Martina Pavlović Sušilović i Martina Petrak iz Javne ustanove NATURA VIVA za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Karlovačke županije. One su nam u izlaganju iznijele tijekom donošenja te implementacije plana upravljanja rijekom Slunjčicom koja je i sama dio mreže NATURA 2000. To je također i rijedak primjer plana upravljanja zaštićenim područjem pod NATURA 2000 mrežom koje trenutno postoji u Republici Hrvatskoj. Kako je to područje turistički prilično popularno te je pod stalnim pritiskom gostiju, ali i stanovništva (Rastoke, ušće Slunjčice u Koranu) koje tamo živi, pojavljuju se brojni i svakodnevni problemi koji su se ovim planom upravljanja nastojali riješiti. Kako je prikazano, turistički najznačajnije područje, Rastoke, dane su u koncesiju te sada koncesionar brine o tom području, ali i naplaćuje ulaz u njega.

Stanovništvu su također propisana i neka ograničenja kao zabrana izgradnje kuća sa sedrenim komadima slapova što izaziva dodatne opasnosti jer pri rastu sedre (koja se sada ne koristi za tradicionalnu gradnju) dolazi do češćih poplava pa su tako obližnje kuće znatno ugroženije nego prije. Sve te probleme, kao i izazove, ovaj plan nastoji pomiriti i svesti u zajedničku korelaciju te upravljati ovim područjem na najbolji mogući način.

Izlaganje na temu *Usporedba zaštićenih područja u Sloveniji, Češkoj i Hrvatskoj* održao je Aljoša Duplić s Veleučilišta u Karlovcu. U svom je izlaganju napravio presjek kategorija stupnjeva zaštite područja u svim navedenim državama te je kategorizacije naveo i po nacionalnoj kategorizaciji za svaku zemlju i po međunarodnoj IUCN klasifikaciji. Iz izlaganja je vidljivo kako svaka država koristi svoju složeniju klasifikaciju zaštićenih područja koja je prilagođena njenom zakonodavnom okviru, ali i stanju na terenu te se kao takva ne može uspoređivati među državama. Za usporedbu koristimo međunarodnu IUCN klasifikaciju zaštićenih područja. IUCN kategorija poznaje sedam razina (Ia, Ib, II, III, IV, V, VI) dok nacionalna klasifikacija (Republike Hrvatske) poznaje devet razina zaštićenih područja (strogi rezervat, nacionalni park, posebni rezervat, park prirode, regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park-šuma, spomenik parkovne arhitekture).

Posljednje je izlaganje nosilo naslov *Voda kao turistički resurs*, a predstavila ga je direktorica Javne ustanove Aquatika – Slatkovodni akvarij Karlovac, Margarita Maruškić Kulaš. U izlaganju su predstavljeni svi segmenti turističkog iskorištavanja vodenih područja (rijeka) u NATURA 2000 mreži na području Karlovačke županije. Prikazan je presjek svih prihvatljivih aktivnosti te objašnjenje o njihovoj održivosti u turističkom segmentu iskorištavanja. Kao dobar primjer naveden je i Slatkovodni akvarij Karlovac koji spaja turistički segment s edukativno-konzervacijskim te su takvi projekti primjeri smjera kojim bi se trebalo kretati u budućnosti u gospodarenju područjima koja su u NATURA 2000 mreži.

U Kopačkom ritu odražen godišnji seminar čuvara prirode RH

U Parku prirode Kopački rit 27. i 28. travnja 2017. održan je 17. seminar čuvara prirode. Skup je otvorio pomoćnik ministra za zaštitu prirode Igor Kreitmeyer, najavivši odmah i nadolazeće izmjene Zakona o zaštiti prirode. Predstavnica Ministarstva zaštite okoliša i energetike, Katica Bezuh, viša inspektorica zaštite prirode nadležna za unaprjeđenje rada čuvarske službe, održala je prezentaciju o pregledu aktivnosti u proteklom razdoblju, o pokrenutim postupcima izrade novih pravilnika, o izmjenama i dopunama ZZP-a koje se odnose na čuvare prirode te o evaluaciji prošlog seminara s prijedlozima i zaključcima.

Prezentaciju o nadležnostima povezanim uz građenje, izvođenje radova i obavljanje djelatnosti u zaštićenim područjima održala je glavna inspektorica Jasna Kavurčić iz Ministarstva graditeljstva i prostornog uređenja. U uvodnom dijelu iznijela je usporedbu postupaka propisanih starim i trenutno važećim Zakonom o zaštiti prirode.

U nastavku je iznijela analizu na konkretnom primjeru iz prakse čuvara prirode. Zaključno je iznijela prijedlog kako riješiti problem kada u istom slučaju može postupati više nadležnih službi. Naglašeno je da se dogovorom na višoj razini, a uvažavajući zaštićena područja kao iznimno važna, mogu postići bolji rezultati u nadzoru i eliminaciji bespravne gradnje.

Zoran Božić, glavni čuvar prirode JU „Natura Jadera“ Zadarske županije održao je prezentaciju o postupanju u ekološkoj mreži u slučaju organiziranja polijetanja padobranom i korištenja jedrilica. Područje uvale Plemići, na kojem je planirana navedena aktivnost, uvršteno je u Natura 2000 područja značajna za ptice (POP) sa zabilježenih 17 ciljnih vrsta ptica. Utvrđeno je da stranka u postupku nije imala potrebnodozvole, nije bila informirana niti svjesna da je u ekološkoj mreži te je u tom slučaju trebalo utvrditi uvjete zaštite u postupku ocjene utjecaja na ekološku mrežu. Intervencijom čuvara prirode i javne ustanove, stranka je upućena u postupak i informirana što treba ishoditi i kako ispuniti utvrđene uvjete. Na primjeru ovoga slučaja čuvar je prirode pokazao koliko je složeno, ali i zakonski obvezno postupanje u slučajevima koji se događaju u ekološkoj mreži.

Dinko Pešić iz Udruge za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek predstavio je suradnju Zelenog Osijeka i PP Kopački rit, program Zelenog telefona, aktivnosti i dosadašnje rezultate projekta Transformacija te uočene slučajeve korupcije i netransparentnosti u upravljanju i korištenju prirodnih resursa.

Prema važećem Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13) čuvari prirode obavljaju neposredni nadzor u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže. Čuvari prirode zaposlenici su javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjem i ekološkom mrežom. Prema evidenciji Ministarstva zaštite okoliša i energetike u svim javnim ustanovama zaposleno je ukupno 160 čuvara prirode (broj je promjenjiv zbog fluktuacije zaposlenika).

Uz poslove neposredne zaštite, čuvari prirode obavljaju i poslove čuvanja i promicanja zaštićenog područja i područja ekološke mreže, a osobito: planiranje, organiziranje i izvođenje poučnih šetnji; ekološku poduku posjetitelja i lokalnog stanovništva; skrbe o sigurnosti posjetitelja i poduzimaju radnje spašavanja; provode motrenje i praćenje stanja biljnih i životinjskih vrsta, vrsta gljiva te drugih vrijednosti zaštićenog područja i područja ekološke mreže.

Šumske krađe u privatnim šumama

Međimurska županija ima najmanje šumske površine iskazane u postocima u Hrvatskoj, a istovremeno imai popriličan postotak nelegalno posječenih stabala koji proizlazi iz neusklađenih zakonodavnih okvira. Ono što ide u prilog navedenome specifična je situacija u kojoj je veća površina šuma u privatnom vlasništvu, čak više od 70% šuma koje nemaju zaštitu lugara poput državnih šuma.

Prema Zakonu o šumama smiju se posjeći samo doznačena stabla, a doznaku stabala obavljaju osobe koje posjeduju odgovarajuću licencu Hrvatske komore inženjera šumarstva i drvne tehnologije, s ciljem održivog gospodarenja šumskom sastojinom.

„Pod doznakom se podrazumijeva odabiranje, obilježavanje i mjerenje stabala za sječu te obračun drvnog sječivog obujma“ (Pravilnik o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu; Ministarstvo poljoprivrede). Za transport posječenih stabala potrebna je popratnica koju izdaju licencirani izvođači.

Svaka sumnja na šumsku krađu može se prijaviti Šumarskoj inspekciji ili policiji kada sječu vrši osoba koja nije vlasnik ili kada se to čini bez znanja i pristanka vlasnika.

Ako vlasnici ne prijavljuju krađu, ne može se pokrenuti kriminalističko istraživanje na mjestu događaja. Problem se također javlja u slučaju kada se zatekne krađa, ali se ne može utvrditi vlasnik šumoposjeda ili ga nema, a oduzeta se drva nemaju gdje deponirati.

Još jedan problem koji se ne regulira skupljanje je plodova kestena, gljiva, ljekovitog bilja i ostalih šumskih proizvoda. Za državne bi šume trebalo podići potvrdu u nadležnim Šumarijama dok za privatne šume to nije potrebno jer bi vlasnici morali ishoditi popratnice za ubrane plodove.

Kako bi se navedeni problemi privatnih šuma riješili, potrebna je intervencija različitih institucija koje će dati prijedloge za nove zakonodavne okvire u području protupravnog prisvajanja primarnih i sekundarnih šumskih proizvoda.

Fotografija prikazuje veliku sječu hrastovih šuma prije više od stoljeća koja se provodila u svrhu prodaje i izrade željezničkih pragova i namještaja. Od tog se vremena šume s tih područja nisu oporavile.

Ljudevit Marđetko, Sinaša Golub: Od prašume do Regionalnog parka Mura-Drava, Međimurje 2011.

Javna tribina Problematika protupravnog prisvajanja primarnih i sekundarnih šumskih proizvoda (šumske krađe) iz privatnih šuma održana je u Centru za posjetitelje u Križovcu, 21. veljače, u organizaciji Udruge šumoposjednika Međimurja JEGNJED. Na javnoj tribini govorili su predstavnici Savjetodavne službe, Međimurske županije, Hrvatskih šuma, Ministarstva unutarnjih poslova - Policijske uprave međimurske, Ministarstva poljoprivrede - šumarske inspekcije, Hrvatskog saveza udruga privatnih šumovlasnika, Udruge šumoposjednika Međimurja Jegnjed, predstavnici JU Međimurska priroda, Lovačkog i Ribolovnog saveza.

Impresum:

«Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije i Ureda za udruge Vlade RH. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost projektnih partnera i na koji se način ne može smatrati da odražava gledišta Europske unije»

Izdavač: Udruga za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek

Projektni partneri:

PRAVOS

Nobilis
zaštitarsko-ekološka organizacija

Ovaj projekt financira Europska unija

Projekt sufinancira

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge